התכנית להשתלבות ילדים ונוער עם מוגבלות בתנועות הנוער

ניוזלטר לציון 3 שנים לפעילות

קוראים ושותפים יקרים,
שילוב ילדים ובני נוער עם מוגבלות בפעילות תנועות הנוער הוא בבחינת המובן מאליו. כשאנחנו רואים את העשייה הרחבה והמקצועית, העשית עם כל הלב והנשמה לשלב את כלל הילדים והנוער מתחבקת ההכרה שפעילות השילוב מהווה את אחד מהשיאים בפעילות תנועת הנוער. בטיולים, במחנות קיץ ובפעילות שוטפת אי אפשר להישאר אדישים כשרואים את האושר ניבט מעיניהם של חניכים ושל מדריכים שמרגישים ומבינים שהם שותפים לפעילות מהותית ומיוחדת. פעילות המשנה את פניה של החברה הישראלית כולה.
אנחנו שומעים ופוגשים מחנכים והורים המספרים כמה משמעותי השילוב המיטבי לילדיהם, בהיותם חניכים שווים בתנועות.
בשלוש השנים האחרונות עלתה כמות החניכים המשולבים בתנועות הנוער פי 3, מערך ההכשרות של הצוותים גדל פי 7 ושפת השילוב הפכה טבעית ויומיומית בתנועות.
אני רוצה להודות ולהביע את הערכתי לשותפינו לתוכנית: לג'וינט אשלים, משרד החינוך, הקרן לפיתוח שירותים לנכים בביטוח הלאומי, משרד הרווחה, קרן שלם ואיגוד מנהלי מחלקות חינוך בשלטון המקומי, על האמונה בדרכן של התנועות וביכולתן הערכית והחינוכית. תודה על שותפות אמתית ליווי והנחיה מקצועית. כל אלה מאפשרים שילוב הולך וגובר של ילדים ובני נוער עם מוגבלות ומובילים את תנועות הנוער להישגים שראוי להתכבד בהם.
אנחנו, במועצת תנועות הנוער, גאים להיות שותפים בהובלת התוכנית לשילוב ילדים ובני נוער עם מוגבלות בפעילות תנועות הנוער.

שאו ברכה, נפתלי דרעי
מנכ"ל מועצת תנועות הנוער

"גם אם זה דורש יותר אל תפספס חבר" – תכנית לשילוב חניכים עם מוגבלות בתנועות הנוער
בדרך אל החלום הגדול של שילוב חניכים עם מוגבלות בתנועות הנוער, עוד חלום קטן הוגשם בדמותו של מיזם זה, שיאפשר שיתוף וחשיפת הצלחות השילוב בסניפים ובתנועות השונות שיחד רוקמים את הצלחה של התוכנית כולה.
האתגרים שעמדו בפנינו בפתיחת התכנית, לפני כשלוש שנים, ואלו שנחשפו עם התקדמותה, נסוגו לאחור והתגמדו מול השותפות האמיצה שהתגבשה למען הצלחת המטרה החשובה של שילוב החניכים עם המוגבלויות בתנועות. היוזמה לתוכנית נרקמה ע"י ג'וינט– אשלים, מינהל חברה ונוער ומועצת תנועות הנוער והורחבה לשותפות אמיצה עם אגפי החינוך המיוחד ושפ"י במשרד החינוך, משרד הרווחה: האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית, השירות לטיפול באדם עם אוטיזם ואגף השיקום, קרן שלם, ביטוח לאומי– הקרן לפיתוח שירותים לנכים ואיגוד מנהלי מחלקות חינוך. כבר כיום נראות בשטח השפעותיה של התוכנית ומספר החניכים עם מוגבלות שהצטרפו לכלל תנועות הנוער עומד על כ– 4,000 חניכים והוא מעל לציפיות הראשוניות.
השפעתה של התוכנית חורגת מהיעד השאפתני של הנגשת סניפי התנועות לחניכים עם מוגבלות והגדלת מספרם. התכנית שואפת להציב יעדים של שינוי עמדות בקרב ילדים ובני נוער ובאמצעותם על החברה כולה, בתחום הגברת הסובלנות, הכרה בצרכים השונים והחסמים שיש לכל אחד מאתנו תוך יצירת הזדמנות שווה ומותאמת ברוח הסיסמה "גם אם זה דורש יותר– אל תפספס חבר".
המקרים המובאים במיזם זה הם אפס קצהו של המהלך המרשים המתרחש ברחבי הארץ בסניפי התנועות בשנים האחרונות. זוהי הזדמנות בשבילי להודות לכל העושים במלאכה החל מהמדריכים הצעירים, דרך רכזי השילוב ורכזי הסניפים וגמור בצוותי ההנהגות המחוזות והמטה של תנועות הנוער והגופים השותפים בוועדת ההיגוי.

אירית ברוק
מנהלת המחלקה לתנועות נוער, הגשמה וקהילה.

בתנועה מתמדת - זרקור קצר לנעשה בתנועות

לפני שהתחילה התכנית היו רק 3 תנועות שעסקו בהשתלבות של חניכים עם מוגבלות באופן מוסדר בעידוד והובלה של ההנהגות,
בתחילת התכנית הצטרפו 5 תנועות נוספות ויצאנו לדרך עם 8 תנועות מחוייבות וסקרניות.
האמונה בדרך, הערכים, וההישגים של התכנית בשנתיים הראשונות הובילה להצטרפות של כל יותר התנועות והחל משנה זו כל 13 תנועות הנוער שותפות בתכנית השילוב!!!! לכל התנועות רכז שילוב ופעילות עניפה בתחום. בחרנו להציג בפניכם מעט שבמעט מהעשייה התנועתית.
אין ספק שזהו מעט המעיד על המרובה. מוזמנים לקרא ולהתרשם

תנועת הנוער של האיחוד החקלאי - תמיד בתנועה.

תנועת הנוער שלנו חוגגת 30 שנה וציינה את האירוע בצעדה מרגשת וחגיגית לחניכי התנועה בפארק אפק בחופשת הפסח. 30 חניכים עם צרכים מיוחדים היו שותפים בצעדה ובהפנינג הסיום שלה. העשייה וההכנות לקראת קורס המד"צים ומחנה הקיץ מתחילים לקרום עור וגידים. בשנים האחרונות השתתפו חניכים משולבים רבים בפעילות. גם השנה, אנו בלמידה ומחשבה לשיפור שילובם בדרך המיטבית

מכבי צעיר

סמינר הכשרה למדריכי לפיד -
בפעם הראשונה בתנועה, יצאו מדריכי השילוב ליומיים של הכשרה מקצועית. כחלק מההכשרה קיבלו המדריכים פורמט פעולה מותאם ולמדו איך בונים פעולות מותאמות במסגרת הסמינר נרשמה התרגשות רבה כשהמדריכים לקחו חלק בפעילות של כדורסל נכים וכדור רשת.

הכשרת מרכזי הסניפים -
בחודש האחרון עברו מרכזי הסניפים הכשרה בתחום השילוב, שהתמקדה בעיקרה בחשיפת הרכזים לתחום ולפיתוחו בתנועה.

הצופים העבריים

הנגשת הפעילות התנועתית לכלל החניכים :

- 8 בוגרים עם מוגבלות בגילאי 18 בתהליכי מיון וקליטה לשנת שירות בשנה הבאה,
- 7 שכב"גיסטים משולבים שיוצאים לפולין ועוד 8 למשלחת לדנמרק.
- הרחבת הנגישות לחניכים עם מוגבלות פיזית בטיולים.
- בכל הנהגה לפחות חניך אחד שמטייל בעזרת גלגולון .
- קבוצה של חניכים חירשים מבית ספר ניב הצטרפה לטיול פסח בפעם הראשונה השנה!

הנוער הדרוזי

המרכז לעיוור שנמצא בכפר פקיעין ומשרת כלל הנוער הדרוזי במשך שנים, מלווה ומתופעל על ידי מדריכי התנועה , שגם עוברים הכשרה לתחום.
לאחרונה נפתח גם מרכז העצמה לאנשים עם צרכים מיוחדים (כל סוגי המוגבלות) - שגם אותו מלווים ומתפעלים מדריכי התנועה

השומר הצעיר

תכנית השילוב שומר הצעיר "קן לכולם" היא בת שנתיים וחצי.

לכבוד יום השוויון לא/נשים עם מוגבלות העברנו בכל התנועה פעולות להגברת המודעות לתחום שבסופן חניכים מכל הקנים אמרו בשפת הסימנים "ברוכים הבאים! כאן כולם שווים"

בפתיחת שנת הפעילות תשע"ו התחילו להשתתף בפעילות התנועתית שתי קבוצות ייעודיות של חניכים על הרצף האוטיסטי. אחת בכפר סבא ואחת בבית הספר קשתות במועצה האזורית מנשה. בפעולה האחרונה של הקבוצה בקשתות שתלו החניכים פרחים בגינת בית הספר.

הנוער העובד והלומד

הקמת מחלקת הדרכה ארצית - לצרכים מיוחדים:
הוקמה מחלקה בנוער העובד והלומד לילדים ונוער עם צרכים מיוחדים. המחלקה אמונה על בניית תכנית הדרכה מותאמת והכשרת מדריכות ומדריכי התנועה לפעילות, הכשרת המבנים והנגשתם, גיוס חניכים וחניכות עם צרכים מיוחדים לקיני התנועה בכל מעגלי התנועה - הקן הערבי, בני המושבים, הקן הדרוזי, תנועת הנוער ועוד.
בבני המושבים (פעילות התנועה במועצות איזוריות) מונתה רכזת הדרכה יעודית אשר תלווה על ידי המחלקה הכלל תנועתית.
סקר מבנים לנגישות
בשנה האחרונה הוספנו לסקר הבטיחות השנתי של מבני הפעילות בתנועה את היבט ההנגשה של המבנים. הסקר נעשה ע"י חברה מקצועית, הפניקס, ומטרתו לאתר בעיות של הנגשה במבנים השונים ולתת פתרונות לנושא. מתוך הסקר נפעל להנגשת המבנים לפעילות.

היכלי ענג

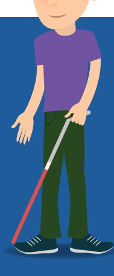

בהיכלי ענג בפעילות ערב פסח 2017 יש "חדש", הוחלט לשבץ חניכות עם צרכים מיוחדים, אי לכך שמנו דגש מיוחד בהנגשת מקומות הפעילות על מנת שיהיה נוח להגיע, כמו כן הרבה מחשבה ותכנון הושקעו בהכנת הפעילות על מנת שיתאימו לגמרי לכל החניכות באופן שווה.

הצופים הערבים והדרוזים

עיסא ג'מאל הוא חניך בתנועה ויש לו מוגבלות.
בשנה האחרונה התחיל עיסא להדריך בשבט עארה וערערה והוא מספר על עצמו:

"לא יודע מאיפה להתחיל, קשה לי להביע את רגשותיי לאנשים אשר גרמו לי להגשים חלום. החלום ימשיך לחלום, השעות והימים ואפילו השנים לא יוכלו לעצור מכשול מול החלום. המחשבות הפרועות והמוטיבציה המאמדת כן תצליח לשבור את רוב המכשולים בכדי להגשים חלום ולהיות מדריך של קבוצת חניכים בשבט עארה וערערה המשתייך לתנועת הצופים הערבים והדרוזים. הצופים הוא המשפחה שלי ובכבוד רב אני מתגנדב כמדריך קבוצה שם אני מנצל את האנרגיות החיוביות מכל מקום בכדי לפרוץ את החלום שלי ואין לי שום הרגשה שאני מדריך עם מוגבלות.בכך אני מאד רוצה לממש את החלום שלי לכן השמיים הם הגבול".

נוער לאומי-ביתר

תנועת הנוער הלאומי בית"ר קיימה בשנה שעברה ותקיים גם בקיץ הקרוב, קורס הדרכה ייחודי לפרויקט שמ"ש- שילוב מוביל שינוי, המכשיר את בני הנוער להדרכת קבוצות המשלבות ילדים ונערים עם צרכים מיוחדים.

זו השנה הראשונה של התנועה כחלק מהפרויקט ובה יצרה פעולות ייחודיות המעבירות את האידיולוגיה והערכים התנועתיים בהתאמה לצרכים וביחס אישי לכל חניך. התנועה משלבת את קבוצות השמ"ש במפעלים, אירועים וימי שיא, ונותנת הזדמנות שווה לכל ילד וילדה, נער ונערה. התנועה מחזקת את הסובלנות ויצירת השינוי לקבלת השונה והאחר תוך הפנמה שכולנו שונים אך שווים.

אריאל

הכשרת המדריכים נעשית בשלושה מישורים-
הכשרה פרטנית למדריכים שמשולבים בשבט שלהם חניכים עם צרכים מיוחדים במטרה לתת מענה ייחודי ופרטני.
הכשרה של כלל המדריכים המשלבים חניכים עם צרכים מיוחדים במטרה לתת אפשרות של שיח משותף וחשיפה.
והכשרה לכלל המדריכים בתנועה במטרה לחשוף ולעורר את המוטיבציה לנושא.

בעקבות המודעות של כלל חניכי התנועה וצוותי ההדרכה, התרחש מהפך משמעותי במספר החניכים המיוחדים בתנועה.

בני עקיבא

אחינועם פוקס. מדריכת יובל מעלה אדומים כותבת:

"להיות מדריך בשבט יובל זה לצאת מהקופסא מידי יום.
זה להסתכל בצורה שונה על העולם וללמוד מחניכים שלך כמעט בכל שבוע.
אני חושבת שהדבר המשמעותי ביותר שהבנתי על עצמי זה כמה אני אדם שלא מוותר, גם כשיש קושי. זה לנסות שוב ושוב עד שאתה מגיע ללב של החניך שלך, להצליח באמת להיות מחובר. כל העניין של לראות בקנה ברחוב ולעזור לה – זה סוג של ראיה אחרת, רחבה יותר. לעזור למי שצריך ולא להתבייש להציע את העזרה. זה לראות דרכים נוספות לתקשר ולהראות מצוקה, להבין שלכל אחד יש את הדרך שלו"

עזרא

עדי, חניכה בקבוצת שילוב בתנועת עזרא, מספרת על החוויה שלה ממסע פסח:

טיילנו בגלבוע ראינו הרבה נופים יפים במיוחד, ישבנו לעשות פעילויות על שפת הנחל שבסוף המסלול ואז הלכנו למקום ששם ישנים עם כל הסניף,
אכלנו פיצה והלכנו לישון. למחרת הכנו פסטה ועשינו את נחל השופט מאוד נהננו ואז נסענו לפארק עפולה מאוד יפה שם ושם שוב הכנו פסטה וחזרנו הבייתה שמחות ומאושרות .
חוויה כיפית לצאת עם המדריכה ליומיים. לישון בלי ההורים ולשחק עם הסניף.

פלייר הפניית חניכים

עלון מידע שהופץ באמצעות ועדת ההיגוי של התכנית לגורמים שונים במערכות החינוך, במערכות הרווחה ובמועצות המקומיות. עשרות פניות הגיעו אלינו בעקבותיו וחניכים רבים שולבו בפעילות התנועות השונות.

התכנית להשתלבות
ילדים ונוער עם מוגבלות בתנועות הנוער
שלישי, שבת, טיול חנוכה, מסע פסח, נטיעות ט"ו בשבט,
פעולות, תחרויות, הדרכה, משימות,
הגשמה, מחנה קיץ ועוד ועוד ...
כל אחד יכול !!
לכל אחד הזכות להיות חבר בתנועת נוער !!

מכיר/ה ילד עם מוגבלות
שעדיין לא פעיל בתנועת נוער?
מוזמן/ת להפנות אותו אלינו!
אנחנו בתנועות נשמח לקבל כל אחד,
להנגיש עבורו את הפעילות,
להנגיש טיולים ואירועים- ולאפשר לו לחוות
את התנועה כמו כל חניך אחר.

03-5354777
גם אם זה דורש יותר, אל תפספס חבר
tni-shiluv.org.il

עם הפנים לקיץ

ממשיכים במרץ גם בקיץ.
מחנות , הכשרות מדריכים , פעולות,
שוברי שיגרה ועוד- והכל מותאם ונגיש
בהתאם לצרכים השונים של החניכים.
מוזמנים כולם לבקר אותו ביערות,
בפעולות ובהכשרות .

הנגשת מחנה כוללת:

- הכנה מיוחדת למדריכים ולחניכים
- פישוט לשוני של התכנים
- עמדות טעינה למכשירי שמיעה
- תאי שירותים לנכים
- תמלול ישיבות צוות בערב
- אוטובוס עם מעלון
- מסלולים מותאמים
- סדר יום ייחודי, צוות סיעודי
- תזונה מותאמת
- ועוד- בהתאם לצרכי החניכים.

חפשו אותנו ביוטיוב
"אל תפספס חבר"

אז מה עשינו בשלש שנים בתכנית?

- פורום רכזי השילוב מכל התנועות נפגש באופן קבוע ללימוד עמיתים וליבון סוגיות
- פיתחנו מערכי פעולות שונים ומגוונים המקדמים שינוי עמדות
- כתבנו מדריך לשילוב חניכים עבור הרכז בתנועה ועבור מדריכי התנועות (ראו הרחבה)
- פיתחנו מערכי הכשרה למדריכי התנועות: לומדה אינטראקטיבית להמחשת דרכים להתאמת פעולות, אפליקציית מציאות מדומה המאפשרת לחוות ב 360 מעלות את חווית החניך עם המוגבלות - וכיצד ניתן בדרכים פשוטות ויומיומיות לאפשר שילוב מוצלח וטוב, פעולות, הכשרות באמצעות סרטים ועוד.
- "אל תפספס חבר" - קמפיין שנתי בערוץ הילדים (ובהמשך גם ערוץ 2 וערוץ 10) שכלל 3 סרטונים בכיכובם של חניכים ומדריכים מהתנועות, פעילויות באינסטגרם ופעולות חינוכיות מלוות.
- רכשנו ערכות משחקים והפעלה לשימוש בהכשרות המדריכים ובפעילות השוטפת של החניכים ערכות להמחשת לקויות, משחקי ענק וכד'.
- בקורס רכזי נגישות שהותאם במיוחד לצרכי התנועות השתתפו כעשרים בעלי תפקידים מהתנועות שקיבלו תעודה וקיבלו על עצמם ליישם את מה שלמדו בכל תחומי הפעילות השוטפת של התנועה.
- אנחנו בעיצומו של מחקר המלווה את התכנית בהובלת ד"ר נעמי שרויאר וד"ר מיכל סופר מאוניברסיטת חיפה. נערכו כבר ראיונות עם חניכים ועם הורים ונאספו שאלונים רבים מחניכים בתנועות, ממדריכים ומרכזים.

את כל זאת ועוד- ניתן למצא באתר האינטרנט של התכנית tni-shiluv.org.il

המדריך להשתלבות ילדים ונוער עם מוגבלות בתנועות

הרבה למידה ועבודה הושקעו בכתיבת מדריך השילוב, לצורך כתיבתו נלמדו מודלים של שילוב שפעלו בחלק מהתנועות ברמה הארצית והמקומית, רואיינו רכזים ומדריכים והתקיימו תצפיות. רבים וטובים קראו והאירו, תיקנו והרחיבו. התוצר, המתייחס גם לשילוב קבוצתי וגם לשילוב יחידני, הוא ליבת העשייה של התכנית ואחד החשובים שפותחו בה.

הנושאים שמקבלים התייחסות בתדריך כוללים בין היתר ביאור מונחים בסיסיים,
עקרונות שילוב חניכים, סוגיות אתיות, דמות המדריך, עקרונות ודרכים
לגיוס חניכים חדשים, היערכות לטיולים ופעילויות שיא,
היערכות לפרידה מקבוצה או מחניך, בעלי תפקידים רלוונטיים בתנועה
ובקהילה ואתגרים מיוחדים.
תהליך ההטמעה של התדריך בתנועות נמצא בשיאו !!

שילוב ילדים ונוער עם מוגבלות בתנועות הנוער
פנקס למדריך בתנועה
מועצת תנועות הנוער
תשע"ו 2015

מעט נתונים כמותיים לסיכום שלוש השנים הראשונות של התכנית

	בתחילת הדרך 2014	היום סיכום 2016	
מספר תנועות שותפות בתכנית	8	13	כל התנועות
מספר חניכים משולבים	2,000	6,000	במסלול של שילוב קבוצתי או שילוב יחידני
מספר מדריכים שעוברים הכשרה בנושא שילוב חניכים עם מוגבלות	1,000	7,000	לראשונה הוכשרו כמעט כל מדריכי התנועות כדי להגיע לאחרון החניכים המשולבים יחידנית!